

SIGNALLINAN

NR 27 SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING

Juni 2011

Pris 40 kr

(Foto Per Bjerde)

Innehållsförteckning:

Dykarledaren försommaren 2011
Herr von Treilebens sekreta silverfiske
Lapp i Unisuit på Dyktankuset
Årsmöte i Karlskrona
Dokument från årsmötet

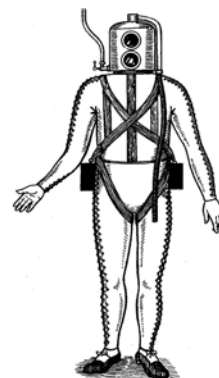
Filmklipp med dykning på webben
B A Runnerström, attackdykare 1966 berättar
En guldgruva för dykerihistoriskt intresserade
International historical diving event Stockholm
Hvilken hjelm er dette?

Omslagsbild: Dräger Tauchergerät MD 40. En tung hjälm med återandningssystem, som ingick bland alla hjälmarna på International Historical Diving Event på Galärvarvet i maj 2011. Mer om detta och fler bilder inne i tidningen (Foto Per Bjerde)

Styrelsen

Lars Gustafsson, ordförande	0705 950536
Steven Eriksson, vice ordförande	0703 743951
Åke Johansson, klubbmästare och kassör	08 133570
Hans Bohlin, sekreterare	0736 148410
Hans Örnhagen, ledamot	0732 503935
Robert Hjärte, ledamot	0708 109097
Jaan Joandi, styrelsesuppleant	0733 653517

Hedersmedlemmar

Bertil Jung	1997
Bo Cassel,	1998 † 2004
Anders Muren,	1999 † 2001
Ingvar Elvström,	2000 † 2000
Bengt Börjesson,	2001
Claes Lindemark,	2005
Ove Dahlstedt	2006
Dennis Österlund	2008 † 2007

Sponsormedlemmar:

Aleris Flyg och marinmedicin

Curt Nyberg AB

Dyfo Systems, Onsala

GDA / H T T, Göteborg

HydroCosmos

Interspiro, Lidingö

Poseidon, Göteborg

Sjöhistoriska museet, Stockholm

Svenska Sportdykarförbundet

Viking Trelleborg AB, Ystad

SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING, SDHF

Medlemsavgift 2011, 250 kr insättes på pg 4400251-7

Kontaktadress: c/o Lars Gustafsson, Ejdervägen 31, 141 72 Segeltorp

Organisationsnummer: 802422-8457

Redaktör och ansvarig utgivare för Signallinan och www.sdhf.se

Hans Örnhagen, Havrestigen 15, 137 55 Tungalsta

Glöm inte att anmäla Din e-postadress till info@sdhf.se

Håll uppsikt på hemsidan www.sdhf.se

Dykarledaren sommaren 2011.

Sitter i ett sommarfagert Stockholm och väntar på representanter från Sjöhistoriska museet i Stockholm som skall hjälpa oss att sortera ut en del onödiga prylar och förhoppningsvis också kunna hjälpa oss att komplettera våra samlingar med sådant vi inte har. Under våren har Sjöhistoriska arbetat med en plan för att göra Galärvarvet mer tillgängligt och ett antal möten har hållits. Till hösten skall planen presenteras och vi hoppas naturligtvis att den skall innehålla positiva detaljer för Dyktankhuset. Just idag ser det inte så trevligt ut runt huset. Vår entré är förvandlad till en liten tarm bakom ett byggstaket. Vin & Sprithistoriska museet skall flytta in i Galärskjulen och detta föregås av en totalrenovering. Allt utom väggar och tak har rivits bort och en helt ny insida skall byggas i det gamla skalet. Hösten 2012 skall det stå klart och fram till dess får vi nog finna oss i att ligga gömda bakom en byggarbetsplats. Hur det sedan blir vet vi inte.

Under våren har delar av styrelsen besökt Sjöhistoriskas magasin i Rosersberg och i Skansenberget. På Rosersberg fann vi den gamla klockan till Belos. Den låg ute i snön och rostade när vi var där i januari, men vi har blivit lovade att den skall flyttas in under tak. Inne i hyllorna hittade vi Zetterströms mer eller mindre kompletta hjälm och dräkt samt ett antal gamla hjälmar varav nog en kan härledas till Fahnehjelmens grundkonstruktion. Mer om detta inne i tidningen.

I mars var jag på genomresa i Uddevalla och passade då på att besöka Bengt Arne Runnerström. Anledningen var ett erbjudande om ett par gamla fenor till Dyktankhuset som Bengt Arne sparat sedan värnplikten som attackdykare på 1960-talet. Mer om detta inne i tidningen.

Sverige stod som värd för internationella dykmötet 2011 och 27-29 maj samlades ett 40-tal gäster i Stockholm för att prova tungdykning och utbyta erfarenheter. Evenemanget fick extra glans av Dykningens dag som firades parallellt. Bilder inne i tidningen. Tack Per Bjerde för alla fina foto.

Det eviga bekymret med att hitta medlemmar för bemanning av öppethållandet har ännu inte fått sin lösning, men första öppethållandet skedde 14 – 15 maj då Per Bjerde hade 62 besökare. När ni får denna tidning återstår mer än halva sommaren så om ni inte har anmält er för att hålla öppet så finns fortfarande chansen.

Hans Örnhagen

Herr von Treilebens sekreta silverfiske

OCR-scan av Anders Franzéns artikel i nummer 1 av tidskriften Longitude.

En sommardag 1920 fastnade nynäshamnshamnens fiskaren Erik Nordström med sitt ankare i botten vid den lilla ön Viksten strax innanför Landsort i Stockholms södra skärgård. Av en händelse låg ett bärgningsfartyg i närheten och väntade på bättre väder. Mot ett honorar av en liter konjak åtog sig en av dykarna på bärgningsfartyget att gå ned och klargöra Nordströms ankare. Nordström kostade på sig den här alldeles otroliga utgiften, beroende på att han förlorat ytterligare ankare och draggar på samma ställe, och han misstänkte att det var någonting spännande där nere. Dykaren gick ner och rapporterade, att han hade påträffat spillrorna av ett skeppsvrak, som "minst var från Jesu Kristi tid". Efter några dagars styvt arbete lyckades man bärga sju stycken praktfulla bronskanoner av tyskt, svenskt och polskt ursprung.

Striden om de här pjäserna stod stark. En tysk finansman bjöd 100.000 kr för en utav dem, och en polsk magnat ville betala en betydligt större summa för alltsammans. Svenska staten hade emellertid rätten på sin sida, och pjäserna finns nu att beskåda i Statens Sjöhistoriska Museum. Nordström anmälde tyvärr inte fyndet i tid till myndigheterna. En clown från Cirkus Orlando förekom honom och inkasserade 60.000 kr i bärgarlön.

Det var vår framstående kännare av stormaktstiden i Sverige, professor Nils Ahnlund, som genom omfattande arkivundersökningar lyckades belägga, att det var vraket efter det svenska örlogsskeppet *Riksnnyckeln*, som påträffats.

Riksnnyckeln hade i september 1628 varit på hemväg från Danzig med sårat "kväst" krigsfolk, och när man nattetid skulle angöra den svenska skärgården vid Landsort, rände skeppet på ön Vikstens nordostudde och slogs helt i spillror. Vraket låg på bara 10—15 meters djup och man lyckades utan dykare bärga en stor del av bestyckningen. — Så skriver i juli 1629 amiralen Klas Fleming till konungen: "*Vid Vigesten har vi av Nyckelens kanoner igenbekommit 11 sköna kopparstycken och där ute är ännu folk att fiska som fuller väl de andra kända kunna vad nu deras lycka vara kan.*"

1628 var ett olyckligt år för Gustav II Adolfs i övrigt så framgångsrika flotta. Flera stora skepp förlorades, varav det mest kända torde vara *Vasa*, som helt ärelöst men till stor nytta för forskningen gick i kvav, innan hon ännu lämnat den skyddande hamnen.

När Nils Ahnlund sökte bland de gamla dokumenten efter handlingar rörande *Riksnnyckeln* påträffade han även en del intressanta uppgifter om den samtida *Vasa* och hennes uppseendeväckande öde på Stockholms ström. Han berättade en gång för länge sedan, att kunde man bara finna *Vasa*, skulle man få en skattgruva på Strömmens botten, vida rikare än det lilla vikstensskärets. Man kan på så sätt säga, att det var Erik Nordströms rostiga skötankare, som år 1920 vid Viksten väckte *Vasa* ur törnrosasömnen på Strömmens dygiga botten.

Att söka redogöra för alla de allmänkulturella och vetenskapliga resultat, som undersökningen av *Vasa* kommer att ge vid handen, torde för närvarande vara omöjligt.

En av de mest uppseendeväckande biprodukterna av vasaforskningen anses emellertid vara upptäckten av de otroligt avancerade dykeriarbeten som svenskarna utförde redan på 1600-talet. *Vasas* 64 sjunkna bronskanoner, som alltså blott i skrotvärde skulle representera en stor förmögenhet, eggade nämligen stormaktstidens dykare till alldeles otroliga prestationer, som hittills tycks ha varit okända för dykerikonstens krönikörer. Detta faktum, att man med hjälp av en primitiv dykarklocka från mörkret och kölden på 30 meters djup lyckades klargöra, slå på och få upp åtminstone ett 50-tal av de 1 å 2 ton tunga pjäserna, betyder en påtaglig omvärdering av hithörande avsnitt i teknikens historia. Slår man upp gamla hedervärda Nordisk Familjebok, så står där att "*den moderna och förbättrade dykarklockan inte kan användas på större djup än 18 meter, för då blir trycket på dykarens kropp så starkt, att han inte kan arbeta.*"

Det var ju tur för de gamla vasadykarna, att de inte hade tillgång till Nordisk Familjebok, men det kanske även är tur för våra dagars bärgare, för hade *Vasa* stått i hundratals år med den fullständiga bestyckningen kvar på de tre däck, hade hon säkert varit i betydligt sämre skick under den sammanlagda tyngden av alla kanonerna.

Förgrundsfiguren inom 1600-talets dykeri- och bärgningsverksamhet var utan tvekan svensken Hans Albrecht von Treileben.

Georg Hafström meddelar i sin utmärkta bok om skeppet Vasa följande personalia om denne intressanta mångfrestare: "Han föddes på 1620-talet i Värmland och blev fänrik vid livgardet 1645. Under kriget mot Polen 1655 erbjöds han överstelöjtnants grad men insjuknade i svår feber, lämnade krigarlivet och ägnade sig åt att utomlands studera dy karkonsten. År 1658 är von Treileben tillbaka i Sverige och introducerar dykarklockan i vårt land. Nu gällde det det danska amiralsskeppet Sankta Sofia, som sjönk utanför Göteborg på 32 meters djup, där det alltså väntar på sin bärgare.

Von Treileben skriver till konungen om hur han "med en hos oss aldrig tillförne kunnig invention att under vattnet uti en klocka på stort djup kunna respirera, här i vårt kära fädernesland vid Göteborg i stora havet av det sjunkna skeppet uti hans Excellens Riksdrotsens presance upptagit kopparstycken på 18 famnars djuphet".

Jämfört med Vasa utfördes denna prestation visserligen på samma djup, men vattnet måste samtidigt ha varit betydligt klarare. Hur som helst kommer 1658 att för all framtid framstå som ett märkesår i dykerikonstens historia.

Hösten 1660 skulle en av Sveriges mest framstående och rika män, Karl Krister von Schlippenbach, resa till Polen i viktiga diplomatiska förhandlingar. Till sitt förfogande fick von Schlippenbach ett litet örlogsskepp med det romantiska namnet *Resande Man*. I november låg — heter det i de gamla dokumenten — "den Resande Mannen segelklar i Dalarö och väntade icke så mycket på själve herr greven som fastmer på hans död". Vid utseglingen ur skärgården överfölls man av en snöstorm, skeppet gick på grund och greven drunknade tillsammans med alla sina värdefulla tillhörigheter.

Detta skattskepp lämnade naturligtvis von Treileben ingen ro, och efter diverse förhandlingar med amiralitetet fick han tillstånd att söka bärga hela skeppet. Detta misslyckades naturligtvis, men trots det stora djupet och det utsatta läget lyckades man rädda en del av salig grevens egendom. — Skeppare Erik Larsson vittnar härom: "I juli hyrde herr von Treileben min skuta för att med sina dykare arbeta med det skepp uppå vilket greve von Schlippenbach så ömkligen drunknade. I min närvaro och med hjälp av mitt folk bärgade dykaren Andreas ett förgyllt schatull, som var 1 aln långt och 1 aln brett och mycket tungt. I en draglåda låg några kungliga brev, som emellertid var fördärvade, men för övrigt var schatullet tämligen fullt med dukater. Därefter bärgade dykaren Klement från Finland en fyrkantig kista, som var halvfull med riksdaler specie tätt packade i linnepåsar. Sedan fick vi upp en silverkanna och en skål, som var helt fyllda med slam. Denna dag bärgades även två stycken fyra alnar långa bronskanoner, som tillsammans med det övriga godset togs hem till Stockholm, där alltsammans låstes in i Anders Jonssons tranbod på Södermalm."

Von Treileben sysslade med en hel del dylikt silverfiske kring våra kuster i väntan på att få ge sig i kast med den verkligt stora uppgiften, nämligen *Vasa*. Tyvärr innehades bärgningsprivilegierna beträffande *Vasa* av andra personer, som ingenting kunde uträtta, och det krävdes långvariga och besvärliga förhandlingar, innan von Treileben kunde sända ned sin första dykare i Strömmens grumliga vatten 1663.

Åtminstone teoretiskt kan man förklara hur de oförvägna männen bar sig åt för att bärga kanonerna på övre däck. En stor del av pjäserna måste emellertid ha tagits ut genom de trånga kanonportarna. En sådan kanon bärgades 1958, och marinens skickligaste dykare med modernaste utrustning behövde en hel dag för att fullgöra arbetet. Hur 1600-talsdykarna verkligen bar sig åt, har tyvärr inte stått att utröna, och man har en känsla av att metoden avsiktligt hölls hemlig.

Äran måste emellertid von Treileben i viss mån dela med sin skicklige tyske medhjälpare, Andreas Peckell, som tycks ha varit den som löst detta problem, trots att man tidigare försökt — som det heter — "på tusenhanda maner och konstaterat, att sånt är omöjliga ting — sånt går icke an"! Trots Peckells insatser vid *Vasa* titulerade snart von Treileben sin gamle medhjälpare och kompanjon för "en främmande löscker och utländsk kontraktsbrytare", som ombads "draga åt bergen". Det var väl ej heller annat att vänta, när det stora bytet skulle delas.

Vi ska här inte gå in på alla de olika tekniska spekulationerna kring dessa bragder under vattnet, som enbart hade kommersiell bakgrund. Ett anmärkningsvärt faktum är att arbetena trots en del uppgifter om blodspottning etc. synes ha fortlöpt utan svårare olyckor. För att förstå vilka pionjärer von Treileben och hans medhjälpare var, kan man erinra om att detaljer i sammanhanget som syret och andningens fysiologi upptäcktes över 100 år

senare. Teknikhistoriskt är upptäckten av von Treilebens prestationer lika uppseendeväckande som om man plötsligt fick belägg för att Sverige haft ett flygplan i luften i början på 1800-talet. När 1600-talsdykarna inte kunde utvinna mer av ekonomiskt värde ur *Vasa*, övergav man det gamla skeppet, som sjönk allt djupare i mörkret och glömskan på Strömmens botten.

Om von Treileben framstår som en teknisk och organisatorisk förgrundsfigur i dykeri- och bärgningskonstens historia, så grundlade han inte den äventyrs- och skattsökarrantik som alltjämt med överraskande livskraft har förmåga att engagera vår fantasi. De svenska arkivalierna rörande ädla metaller från havsdjupen ger oftast intryck av korrekta och fantasilösa affärshandlingar. Åran av att ha gett impulsen till skattsökarrantik i modern litteratur tillkommer utan tvekan f. d. smedsonen och fåraherden William Phips, som i slutet av 1600-talet lyckades bärga en stor mängd silver från spanska skepp, som på hemvägen förlöst vid de Västindiska öarna.

De spanska vraken låg på grunt vatten, och Phips använde troligen enbart infödda "naturdykare". Företaget finansierades av engelska adelsmän, som döpte bolaget till "Gentlemanaäventyrarna". Phips sagolika och oöverträffade tur inbringade honom en stor förmögenhet, vilket naturligtvis manade till efterföljd.

Även von Treileben hörde talas om de spanska skattskeppens olyckliga öden vid utseglingen ur den Västindiska arkipelagen. Med hans för den tiden starkt avancerade metodik borde ju stora saker kunna uträttas i Karibiska havets klara vatten. På en krog i Cadiz hade von Treileben fått exakta positioner rörande ett guld- och silverlastat skeppsvrak, som låg på 15 meters djup. Uppgifterna lämnades direkt av skeppets styrman, som räddat sig vid förlisningen.

På hösten 1682 skriver von Treileben till Karl XI för att söka intressera honom för sitt — som det heter — "hemliga silverfiske på hundramilabankarna". Kungen skulle inom ett år få tolv tunnor guld, under förutsättning att ett svenskt örlogsskepp ställdes till expeditionens förfogande. Den svenske kungen blev faktiskt intresserad av projektet, som senare utökades med en — som det står — "hittills okunnig pärlbank". Det beslöt att expeditionen skulle få låna skeppet *Neptun* och 8.000 riksdaler. Någon klarhet i äventyrets fortsättning har inte stått att få, och Hans Albrecht von Treileben, som gjort Sverige till en föregångsnation beträffande dykerikonsten, försvinner mot okända öden, kvarlämnande en fläkt av havets mystik och hemlighetsfulla lockelser.

#

Håll uppsikt på hemsidan www.sdhf.se

Och glöm inte att betala medlemsavgiften 250:-
till pg 4400251-7.

Om du använder pg-blankett kan du meddela adressändring
(Glöm inte att ändra även e-post och telefon).

#

Önskas köpa:

Tungdykarhjälm typ Karlskrona med bröstplåt. Gärna komplett med andra tillbehör som telefon, talglosa m.m

Kontakta redaktören via info@sdhf.se med prisförslag för förmedling av köp.

Nordea

TILL MOTTAGAREN.

DEN HÄR DRÄKTEN MOD-81
SKÄNKER JAG TILL DYKMUSEET
HAR INTE HJÄRTA ATT BRÄNNA
DEN MIN GAMLA PROTJÄNARE

JAG HETER Timo Ekholm
FÖRTAGSÅRSU. 21 18650

VALLONTONA

0851172077

timo.ekholm@telia.com

MÅ LYCKA OCH VÄLSÄNNING
FÖLJA DRÄKTEN

Timo Ekholm

När vi röjde ut "överflödiga" föremål fann vi en lapp som jag gärna vill förmedla eftersom vi har så mycket föremål, som vi enligt våra rådgivare vid Sjöhistoriska museet, inte kan ta vara på. Vi tar gärna emot föremål, men när vi får fler än 5 av varje typ så måste vi tyvärr göra oss av med de som är i sämst skick. Vi byter i görligaste mån med andra museer, men det är både jobbigt och kostsamt att driva museer så därför finns det inte så många platser att placera relativt vanliga fynd och tyvärr, Timo, är din Unisuit inte så unik att vi kan spara den.

Jag hoppas nu bara att ni som skulle råka ha en Carlssonhjälme hemma, som tar för stor plats, inte glömmer oss. Se också annonsen på annan plats i denna tidning.

#

HYDROCOSMOS
DIVING ■ CONSULTING ■ ENGINEERING

#

Årsmöte 2011 i Karlskrona.

Ett ovanligt stort antal medlemmar slöt upp till årsmötet i Karlskrona 26 mars i år. Det är vår förhoppning att det var det intressanta programmet som lockade. På de följande sidorna presenteras bilder som tagits av Robert Graham, styrelsens årsredovisning för 2010 samt presenterade dokument rörande ekonomin. Tyvärr presenterades, som framgår av protokollet, inte någon revisionsrapport vid årsmötet. Mötet beslöt att bevilja styrelsen ansvarsfrihet först då justeringsmännen fått se en godkänd revisionsrapport. Någon sådan har ännu inte synts till varför det här publicerade årsmötesprotokollet inte är justerat.

Åhörarsalen på Marinmuseum med hedersledamoten Claes Lindemark med fru på första bänk.

Björn Hamilton berättade om projekt Neptun och dagen efter visade Bertil Svedlund båten

Med tanke på tema ubåt så passade vi på att få en guidning av ubåtsräddningsklockans insida av Lennart Håkansson. Längst ner till höger i bild

Mellan ubåtar och dykeri passade vi på att göra en rundvandring på gamla repslagarbanan under sakkunnig ledning av Sten Svedlund, för dagen iförd keps.

Johan Douglas föreläste om Marinens Dykeri och Navalmedicinska Centrum innan vi sedan återvände till Marinmuseum och restaurang Skeppsgossen där vi avnjöt en Blekingsuppè med allt vad därtill hör.

Protokoll fört vid SDHF:s årsmöte 2011-03-26 på Marinmuseum i Karlskrona

Föreningens Ordförande Lars Gustafsson hälsade alla medlemmar och andra, cirka 30 personer, välkomna till Karlskrona och öppnade mötet.

1. Till ordförande för mötet valdes sittande Lars Gustafsson och såsom sekreterare för mötet sittande Hans Bohlin.
2. Frågan om mötets behöriga utlysande fastslogs av mötet. Inga motioner anmälda. Övriga frågor tas upp i slutet av mötet.
3. Till rösträknare och justeringsmän av årsmötets protokoll valdes Hans Örnhagen och Robert Graham.
4. Ordföranden redogjorde för styrelsens årsberättelse 2010 som också delades ut.
5. Ordföranden redovisade klubbmästaren / kassörens årsredovisning samt budget med utfall för 2010 och budget för 2011. Frågor om annonskostnader och möteskostnader / avgifter dryftades varpå mötet fastställde inkomst- och utgiftstat 2011.
6. Revisorernas berättelse för 2010 kunde inte redovisas vid mötet utan kommer senare.
7. Mötet beslutade om ansvarsfrihet för styrelsen för verksamhetsåret 2010 med reservation för att godkänd revisions berättelse inkommer innan justering av årsmötesprotokollet.
8. Förslag för omval till styrelsen saknas, varför ordföranden frågar mötet om förlängning av samtliga ledamöters förordnande på ett år kan godkännas. Mötet röstar för detta.
9. Till valberedning för en tid av ett år valdes Lars Holm och Ola Lindh.
10. Årsmötet 2012 förlägges till Lysekil helgen 12-13 maj. Mötet beslutade om senareläggning av årsmötet till andra kvartalet. Mötesgeneral blir Stig Insulan.
11. Övriga frågor och förslag:
  - A Höstmöte på Gotland. Far och son Nyberg planerar och återkommer med detaljer och datum.
  - B Förnyat förslag om förverkligande om en ny dräkt och anskaffande av en komplett Carlsson utrustning för framtida dykningar. Mötet beslöt att en arbetsgrupp bestående av Stig Insulan, Lars Holm och Ed Sundevåg skall arbeta med att förverkliga detta snarast möjligt. Arbetsgruppen får återkomma till styrelsen i frågan om ekonomin
  - C Lars Stene överlämnar en gåva till föreningen i form av ett konstverk

- D Städdag i och i kring Dyktankhuset. Beslut tas om att medlemmarna kommer till huset den 9 april och städar. Korv och öl vankas
- E Vandringsutställning ur samlingarna. Mötet instämmer, styrelsen likaså. Vi behöver frivilliga som genomför detta
- F Förfrågan från "Hagadagen" om dykuppvisning. Sammanfaller med skärgårdsmässan och annat och avslås därför av mötet
- G Årsmötesrotation inom landet föreslås av Stig Insulan (se punkt 10) mötet bifaller.

12. Ordföranden tackar deltagarna samt avslutar årsmötet.

Vid Protokollet:	Justeras:	Justeras:
Hans Bohlin	Hans Örnham	Robert Graham

OBS Ej slutjusterat dokument i avsaknad av revisionsrapport. OBS

#

Styrelsens årsberättelse för 2010

Styrelsen har under året bestått av:

Lars Gustafsson, Ordförande, Steven Eriksson, Åke Johansson, Klubbmästare, Robert Hjalte, Hans Örnham, Magnus Lindström, Bert Westenberg och Hans Bohlin.

Hedersmedlemmar:	Bertil Jung	1997	
	Bo Cassel	1998	†2004
	Anders Muren	1999	†2001
	Ingvar Elfström	2000	†2000
	Bengt Börjesson	2001	
	Claes Lindemark	2005	
	Ove Dahlstedt	2006	
	Dennis Österlund	2008	† 2007

Aktivitetsredovisning:

Föreningen bestod år 2010 av 224 registrerade personliga medlemmar och 34 klubb- / företagsmedlemmar. Totalt 258 st.

Öppenhållning:

Vi har under 2010 haft öppet i Dyktankhuset vid 31 tillfällen utöver arrangemangen nedan. Under dessa tillfällen har vi haft 1661 besökare.

Specialvisningar och arrangemang:

Premiär för öppethållande var den 17 april.

Dykningens dag var den 29 maj med ca 500 åskådare och 100 besökare.

Skärgårdsmässan genomfördes den 28-30 maj med ca 800 åskådare och 200 besökare i Dyktankhuset.

Skeppsholmsdagen genomfördes den 12 september, med tungdykning från Öring som låg förtöjd vid Skeppsholmen. Öppet i Dyktankhuset hela helgen med ca 400 åskådare och 130 besökare.

Höstmöte hölls den 30 oktober med föredrag av Chiles ambassadör, José Miguel Cruz, och Tomas Falk rörande räddning från gruvolyckan i Chile respektive från ubåtar. Innan mötet sattes en infoskylt om Dyktankhuset upp på fasaden mot kajen, mötet avslutades med Thailändsk buffé och pub.

Nya föremål och donationer:

Nya föremål fortsätter att komma till föreningen och under året har ett flertal föremål registrerats.

Årsmöte:

Årsmötet hölls i Dyktankhuset, Stockholm, den 29 maj och avslutades med mat och pub samt trevlig samvaro.

Styrelsemöten:

Tre styrelsemöten har hållits under året, 2 juni, 26 augusti och 23 november.

Arbetsmöten:

Möten med SMM har vid minst två tillfällen genomförts under året, den 25 oktober och 23 november. Mötena har berört ett något förändrat samarbete och för att förnya vårt avtal med museet.

Kontakter med andra dykerihistoriska föreningar och museer:

Under året har ordförande deltagit i HDS årsmöte i Portsmouth, England.

Ordförande samt Ed Sundevåg deltog i den av Danska dykerihistoriska föreningens arrangerade möte i Ebetoft i augusti. Arrangemanget var mycket trevligt och väl genomfört.

Tidskrifter (Signallinan) har utbytts med ett flertal länder och deras dykerihistoriska föreningar.

Signallinan:

Under 2010 kom Signallinan ut med två nummer sommar och vinter.

Hemsidan:

Hemsidan har uppdaterats ett antal gånger. Diskussioner har förevarit om ersättning med ny sida, men ingen ändring har ännu gjorts. Redaktör för hemsidan och Signallinan har varit Hans Örnham.

Styrelsen vill här passa på att tacka alla som under året bidragit till att hjälpa till med öppethållning i Dyktankhuset och SDHF:s övriga aktiviteter.

Med tack för förtroendet

Styrelsen

#

SDHF välkomnar ny sponsor

Aleris People caring for people

Föreningen SDHF

1 (1)

Årsredovisning
2010-12-31**VINSTDISPOSITION**

Styrelsen föreslår att:

Från tidigare år balanserad vinst	46 423
Tillsammans med årets resultat	-3 919
Totalt	<u>42 505</u>

Balanseras i ny räkning

Total	<u>42 505</u>
-------	---------------

Nedan följer föreningens resultat- och balansräkningar för verksamhetsåren 2010.

RESULTATRÄKNING

Rörelsens intäkter (Not 1)	56 171	1) Rörelsens intäkter	
Rörelsens kostnader (Not 2)	58 522	Medlemsavgift	38 701
Finansiella kostnader	1 568	Bidrag/Hjälmen	2 752
		Lotterier	380
		Försäljning	690
ÅRETS RESULTAT	<u>3 919</u>	Visning Tankhuset	6 028
		Tungdykning	900

BALANSRÄKNING**TILLGÅNGAR**

Omsättningstillgångar

Kassa	64 829
Interimsfordringar	<u>600</u>
Summa omsättningstillgångar	65 429
SUMMA TILLGÅNGAR	<u><u>65 429</u></u>

SKULDER OCH EGET KAPITAL

Kortfristiga skulder

Leverantörsskulder	11 009
Interimsskulder	<u>11 915</u>
Summa kortfristiga skulder	22 924

Eget kapital

Balanserat resultat	46 423
Årets resultat	<u>3 919</u>
Summa fritt eget kapital	42 505

Summa eget kapital 42 505

SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL 65 429

Summa intäkter	<u>56 171</u>
2) Rörelsens kostnader	
Försäljning	3 000
Telefon	2 100
Internet	2 375
Styrelsen	677
Särgårdsmässan	188
Skeppsholmsdagen	500
Rebreatherdagen	7 260
Visning Tankhuset	1 925
Årsmöte	1 833
Höstmöte	7 077
Klockan	1 641
Kopparskylt	4 063
Stockholm Sjögård	
Medlemskap	1 000
Signallinan	22 793
Utskick/Porto	<u>2 090</u>
Summa kostnader	<u>58 522</u>

År 2011

SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING

INTÄKTER	BUDGET	UTFALL
Medlemsavgifter	40 000	
Möten	10 000	
Visningar	7 500	
Hjälmen	1 500	
Lotteri	1 500	
Försäljning	2 000	
Sponsring	10 000	
Övrigt	4 000	
Summa	76 500	

KOSTNADER	BUDGET	UTFALL
Möten	20 000	
Styrelsen	1 300	
Övrigt 1	5 000	
Signallinan	25 000	
Renovering	5 000	
Telefon	2 000	
Postgiro	600	
Porto	2 100	
Internet	2 500	
Inventarier	13 000	
Summa	76 500	

År 2010

SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING

INTÄKTER	BUDGET	UTFALL
Medlemsavgifter	35 000	38 701
Möten	5 000	6 720
Visningar	7 500	6 028
Hjälmen	1 500	2 752
Lotteri	2 000	380
Försäljning	2 000	690
Sponsring	10 000	
Övrigt	4 000	900
Summa	67 000	56 171

KOSTNADER	BUDGET	UTFALL
Möten	15 000	16 170
Styrelsen	1 300	677
Övrigt 1	5 000	4 688
Signallinan	20 000	22 793
Renovering	5 000	5 704
Telefon	2 000	2 100
Postgiro	1 300	1 568
Porto	2 000	2 090
Internet	2 400	2 375
Inventarier	13 000	1 925
Summa	67 000	60 090

Filmklipp med dykning från Filmarkivet.
Funna via länk hos Dykarna.nu

Stadens puls. Carlssonträkt/hjälm och ”smörkärna” i Norrström.

<http://www.filmarkivet.se/sv/Film/?movieid=16&returnurl=http://www.filmarkivet.se/sv/Sok/?q%3d%2b%26categoryid%3d13>

Bärgning av ångaren Heimdal 1929 mellan 0:50-3:45 min i (stum)filmen

<http://www.filmarkivet.se/sv/Film/?movieid=211>

Tungdykare 8:09-9:13 min i en film om normän i Sverige under andra världskriget

<http://www.filmarkivet.se/sv/Film/?movieid=140>

Låt oss på SDHF gärna få veta om ni hittar andra spännande videoklipp om historisk dykning på webben.

#

CompAir
WALKER FILTRATION
WALKER

SCHOLLE EUROPE LTD IN
automarine

IBSOPHONE

MAXIMATOR

INGENJÖRSFIRMA CURT NYBERG AB

Tele, Gotland. 0498-29 77 00
Tele, Stockholm. 08-747 00 05

E-post. info@curt-nyberg.se
Web. www.curt-nyberg.se

På sortimentet finns bla.:

- *Högtryckskompressorer
- *Ventiler & ventilsystem
- *Service & reservdelar
- *Lyftsäckar
- *Gasbostrar
- *Filter & avskiljare
- *Fyllningsramper
- *Dyktelefoner

#

 NDE
Nordic Dive Enterprise

Bengt Arne Runnerström, attackdykare 1967, berättar.

Text Hans Örnhagen. Foto Bengt Arne Runnerström och Per Henrik Engfeldt.

Svensk dykerihistorisk förening fick ett brev från Uddevalla med en förfrågan om vi ville ta hand om ett par fenor som funnits i brevskrivarens ägor sedan värnplikten 1967. Ett trevligt telefonsamtal, då jag fick veta att förutom fenorna så hade Bengt Arne Runnerström ett fotoalbum, ledde till beslut om ett möte vid tillfälle när jag ändå skulle passera Uddevalla. Detta möte skedde 20 mars 2011.

Vi träffas i hemmet i Gustavsberg där Bengt Arne Runnerström bott sedan 1994 då han återkom till uppväxtstaden efter ett liv med mycket resor. Bengt Arne gick på Konstfack i Stockholm under Almstriden 1961 och vårt samtal cirkulerar av naturliga skäl kring denna händelse, detta 50-åriga jubileumsår över stadsbornas och studenternas vinst över stadsplanerarna. Jag fick detaljer kring

larmlistor och nattlig trädklättring, som naturligtvis passade en ung man med ambition att bli attackdykare. Efter utbildningen på Konstfack och vpl som attackdykare tillbringade Bengt Arne flera år i Afrika där han även hittade sin hustru Margret som arbetade på KFUK i Dar es Salaam och de gifte sig 1974. BA och Margret kom därefter hem med 16 kronor på fickan och BA fick jobb som bildlärare i Härnösand och senare Finspång. De senare åren har Bengt Arne framför allt illustrerat barnböcker och TV-produktioner som "Kalle och Chokladfabriken", julkalendrarna "Trolltider" och "Marias barn" med flera program.

Under samtalets gång, som av naturliga skäl fokuseras på värnplikten som attackdykare, (jag hade ju kommit dit för att hämta ett par simfenor) så serveras vi kaffe och underbara våfflor av hustru Margret och fotoalbumet från 1966/67 kommer fram. Här fanns en massa bilder, som jag tyckte kunde lämpa sig för Signallinan. Bengt Arne tog även kontakt med sin gamle lumparkompis Per Henrik Engfeldt, som kompletterade med några bilder. Min förhoppning med denna lilla blänkare i Signallinan är att någon eller några tidigare attackdykare kanske kan lite mer fullständigt beskriva livet som attackdykare och kanske samla bilder av allmänt intresse, som vi sedan kan förvalta på Dyktankhuset och publicera i kommande nummer av Signallinan.

Marinens attackdykarskola flyttade till Märsgarn i mitten av 1950-talet så när BA kom dit i juni 1966 var verksamheten väl etablerad. Det hade naturligtvis, som brukligt börjat strax efter nyår samma år, med inryckning i Karlskrona, grundläggande dyk och FU. Femtiofyra entusiastiska sökte röj- och attackdykarutbildning det året. Av dessa antogs 20 till a-dyk varav slutligen 7 stycken examinerades året efter.

A-dyksskolan med fin utsikt över hamnen och den gamla sjöflyghangaren.

På bilden till vänster ser vi skolchefen Bror Wahlberg med pipa och Peter Wide.

Fysträning i gamla badhuset, numera rivet, på Bataljon Sparre. Vattenövningar under ledning av Ingemar Lundell med visselpipa föregick den egentliga dykutbildningen. De tre på översta etage är hjälpinstruktörer från föregående års elevkull.

S Strandell, PH Engfelt och BA
Runnerström utanför badhuset på Sparre
före förflyttning medelst språng till första
utedyket vid Stumholmen

Värst under utbildningen var all väntan i olika övningar. Precis som man kan föreställa sig att krig är, så det var väl en del av träningen. Maten var å andra sidan utomordentligt god och en av de saker man verkligen minns.

BA som gått utbildning på Sjövärnsskåren fick välja och ville då bli dykare, men inte röjdykare eftersom det innebar för mycket teoretiska studier efter hårt pluggande på Konstfack. Att BA valde dykning för sin värnplikt berodde delvis på att BA var tävlingssimmare och han räknade med en del fördelar i och med detta. ”So sorry day”, var en övning i början av kursen för att testa och finna vilka som hade järnviljan. BA

gillade kanske inte denna övning, som gav blodsmak i munnen, men som gammal tävlingssimmare var han ju hela tiden inställd på att prestera bäst och vinna. För att understryka detta får jag höra om ett på gränsen till ”oslagbart” rekord. Efter att ha toppat två oxygenflaskor simmade Bengt Arne 3850 m (Vitsgarn runt) på 3 tim 5 minuter i slutet av utbildningen när han var som bäst tränad.

BA berättar också om utslussningar ur ubåt genom torpedtub och har flera gånger slussat ur miniubåten Spiggen. Björn Mohlin, till vänster i bild, var chef på Spiggen, men gick A-dyck kursen samtidigt med Bengt Arne (här till höger i bild).

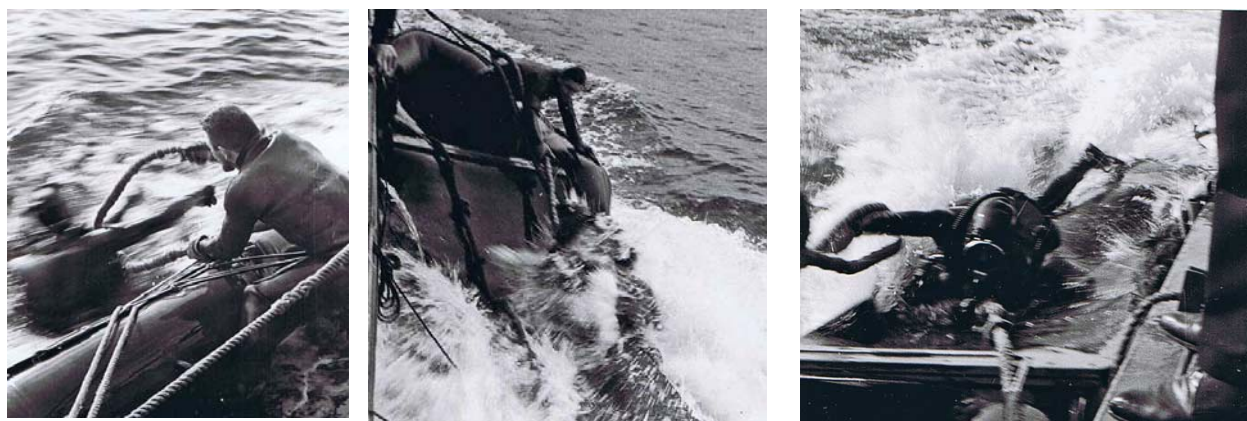

Bland de trevliga minnena var ett "Anfallsdyk" mot en med flyglottor bemannad flygutkik på Styrso i Bohuslän. En dykplats där attackdykeleverna för första gången fick kontakt med stora brännmaneter och mareld, ett fluoricerande plankton, som lyser upp när det utsätts för strömmande vatten som åror och propellrar. Marelden, gjorde att dykarna såg ut som lysande änglar under vattnet. Vid anfallet lade motortorpedbåtar ut rök för att "dölja" anfallet. Lottorna i tornet hörde detta och anade oråd, vilket ledde till att de förberedde sig och gick ner till stranden "beväpnade". När dykarna stack upp huvudet vid strandkanten stod lottorna och väntade på en klippa och skrek "pang" "pang". BA slängde iväg ett knallskott som hamnade mitt i gruppen av lottor. Trots detta blev A-dykarna enligt stridsdomaren "dödade" eller "tillfångatagna".. Tillfångatagandet ledde dock till saft och limpmackor med allmän förbrödring/försystring. Att BA vid ett dyk dagen efter, med lånad luftapparat, hittade en vacker gammal fotogenlampa på en "avskrädeshög" under vatten från 1800-talet försämrade inte minnet av denna episod.

Bland det obehagligaste BA minns var en episod vid dyk i sundet mellan Vitsgarn och Märsgarn då han och parkamraten plötsligt hör kraftigt buller. Två Mtb med 40 knop närmade sig med kurs rakt mot dem. "Snabb dykning till 14 m och hellre lite O₂-kramp än tuggad i propeller" blev beslutet.

Vid en övning vintertid med anfall på land tänkte BA ut en alternativ plan med ett överraskningsmoment, som innebar att man simmade över ett sund utan dräkt (enbart kypertställ). Officerarna genomskådade detta och förflyttade sig, vilket innebar att A-dyk tvingades att ligga helt stilla i vattnet för att inte upptäckas. Den snabba överraskningsmanövern, "misslyckades" delvis och man fick ligga och frysa tills befälen valde att flytta sig. En annan kall vinterövning var vinterövningen vid Rundhögens turiststation i Jämtland jan/ feb 1967. Bivack med enbart sovsäckar innebar att man frös och det var kallt om händerna minns Bengt Arne.

Bland trevliga vinterminnen, utan att man frös, var Vasaloppet med "spetsad" blåbärssoppa, som glada dalmasar serverade till flottans attackdykare.

Hemtagning av a-dykare under gång med mtb och sidoförtöjd gummibåt.

Slutövningen gjordes som en nattlig landsättning med Hkp Vertol plus 3 mil marsch före dykanfall mot slussen i Södertälje. Grabbarna var nu så samtränade att övningen genomfördes utan komplikationer och befälen var nöjda, vilket innebar att de sju som var kvar fick examen samt hängsmycket "Moses" den 20:e september 1967.

En guldgruva för dykerihistoriskt intresserade.

Delar av styrelsen var den 8:e februari på besök vid Sjöhistoriska museet i Stockholm magasin i Rosersberg. Orsaken var att vi skulle hjälpa till att identifiera föremål med dykerihistoriskt intresse och samtidigt var vi ju nyfikna på vad som fanns där. Vi hade hört att den mötande klockan från gamla Belos skulle finnas där tillsammans med några hjälmar och en ROV.

Redan utanför såg vi mötande klockan i snön med öppen dörr och tyvärr redan rostangripen, men vi blev lovade att den från och med i år skulle få ett hem inomhus.

Med denna klocka genomförde svenska marinen ett digert testprogram för att kontrollera dyktabeller med användning av djup punktdykning med helium. Man gör en snabb kompression under nedstigningen varefter den ene dykaren går ut i vattnet. Den andre stannar kvar i klockan och blir då vad som på dykarspråk (engelska) kallas ”bell man”. När dykaren är klar med arbetet går han in i klockan och luckan stängs varefter klockan tas till ytan och ombord på dykerifartyget medan den långsamma dekompressionen sker. På detta sätt slipper dykaren att vistas i det vanligtvis kalla vattnet under dekompressionen och bottentiden kan optimeras för arbete i och med att klockan kan sänkas snabbt. Det ideala vid punktdykning är att ha en yttre lucka till klockan. Man kan då sänka klockan med atmosfärstrycket i och dykarna kan ge instruktioner till folket på ytan så att klockan ligger optimalt innan man trycksätter. Detta var en teknik som användes för relativt kortvariga arbeten på större djup innan mätnadsdykningen blev vanlig.

På en pall med hjälmar fann vi något som uppenbarligen måste vara en variant av Fahnehjelms tungdykarkask. Här fanns också flera andra hjälmtyper.

Zetterströms hjälm med den speciella prototypen till utandningsventil monterad på en docka med dräkt låg på en pall. Vi noterar att bröstplåten monterats med sexkantmutter. Samma typ av bultar ses på bilder från Zetterströms rekorddykningar.

I en helt annan del av magasinet fann vi Zetterströms axelkudde. Här på Magnus Lindströms axlar.

Vi hoppas få anledning att återkomma till SSHM dykeriföremål vid annat tillfälle.

International Historical Diving Event, Galärvarvet maj 2011

Text: Hans Örnhagen   Foto: Per Bjerde

Helgen 27 – 29 maj besöktes SDHF och Dyktankhuset av ett 40-tal dykerihistoriskt intresserade från 7 länder. På fredagkvällen var det samkväm med grillning och informationsutbyte.

Lördagen ägnades åt dykning med olika typer av medförd utrustning och avslutades med en båttur till Fjäderholmarna där en meny med fokus på fisk avnjöts. Söndag förmiddag var vikt för filmvisning med flera gamla filmer.

Evenemanget, som roterar mellan företrädesvis nordeuropeiska länder, skall nästa år genomföras i Åbo, Finland. Det faktum att arrangemanget genomfördes samma dag som Dykningens Dag och Skärgårdsmässan innebar att flera förbiströvande besökare fick se exklusiv dykning med utrustning som kanske kommer i vattnet en till två gånger om året.

Den här presentationen kan på grund av tidsbrist inte bli fullständig, men jag bjuder in deltagare att skriva artiklar på samma sätt som Bjørn Kahrs gjort rörande Warloes hjälm. Se annan plats i tidningen.

På kajen står en Miller-Dunn Divinhood Style 3 med sin spakpump och bakom denna ligger en dansk 2-bultshjälm med sin tillhörande 1-cylinder vevpump.

Miller-Dunn Divinhood Style 3 på väg upp ur vattnet. Hjälmen är öppen, vilket betyder att dykaren hela tiden måste hålla huvudet upprätt för att luften inte skall försvinna ur hjälmen.

Bland de mera spektakulära hjälmarna, som man dök med, var den danska 2-bulthjälmen, Dräger Tauchergerät MD 40 med återandningssystem (nedan) samt Miller-Dunns öppna kask Divinhood Style 3. (Se bilder ovan)

Dykaren kläds på medan intresserade åskådare tittar på.

Nedan ser vi hur Dräger MD40 förberedes för dykning genom fyllning av koldioxidabsorbator i återandningsenheten.

Dykaren klar för nedstigning. Notera återandningsenheten på dykarens rygg. Se också omslaget första sida för en sidobild före nedstigning.

En nöjd Per Bjerde efter dyk med dansk 2-bultshjälm och en klassisk slutbild.

#

Hvilken hjelm er dette?

Bjørn Kahrs, Norsk Dykkehistorisk forening

(tidligere Statens dykkerskole).

De av dere som har lest det siste Dykkenytt bladet fra Norge vet svaret. Den er foreløpig produsert i et eksemplar i 2010 og heter Hammerhead. Den er hjertebarnt til den norske hjelmdykkeren Jan Chr. Warloe. Jan har dykket siden 1970-tallet og hjelmdykkerutstyret er etter hans mening det eneste brukbare for tungt konstruksjonsarbeid som ikke krever for stor mobilitet under vann. Som dere muligens vet er utstyret fortsatt i bruk og vi utdanner hjelmdykkere (tungdykkere) i Norge. Utdannelsen er en del av den ettårige dykkerutdannelsen ved Høgskolen i Bergen dykkerutdanningen

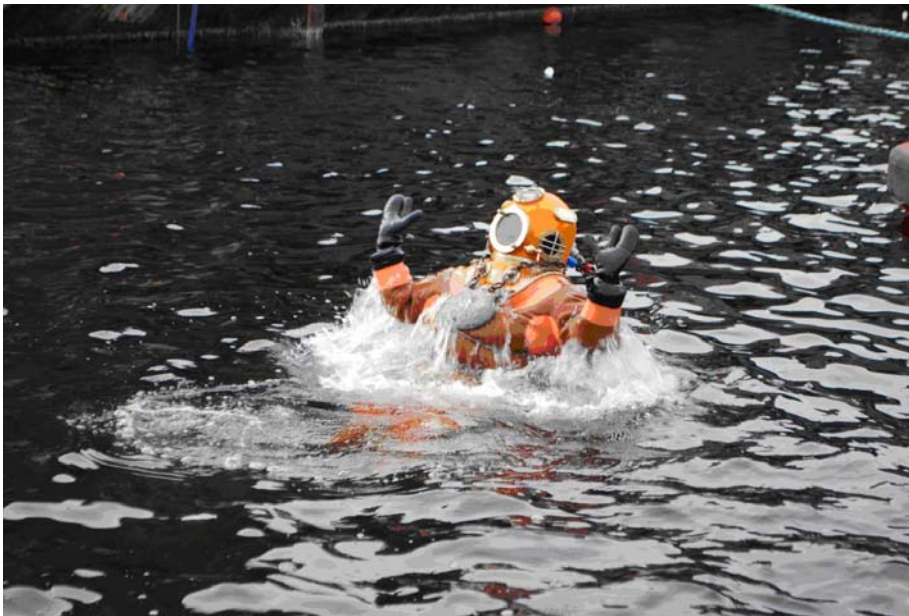
I de senere år har Jan, når jeg traff ham, snakket om å videreutvikle hjelmdykkerutstyret. Han ønsket å komme bort fra kobber, rustfritt stål, glassfiber eller messing. Også løsninger for å montere lys og TV kamera på hjelmen. Spørsmålet fra myndighetene de siste årene har vært: Hvordan løser dere reserveluftforsyningen? Sist jeg snakket med Jan i mars hadde han nettopp levert inn patentsøknad på et reserveluftsystm, men det er ikke montert på hjelmen ennå.

I en periode 1970 og 80tallet arbeidet Jan som dykker i Nordsjøen. Vi har hatt flere undersøkelser og rettsaker om skadelige langtids helseskader fra slik dykking og ca 100 har fått økonomisk kompensasjon fra norske myndigheter etter vedtak i Stortinget. Kompensasjonen/erstatningen var opp til 2 millioner kroner. Jan var en av dem som ble skadet og hele erstatningssummen brukte han på å sette sine ideer om en ny hjelm ut i livet.

Metalldelene i brystplaten, gjengepartiet, sidevinduer og frontglass kjøper Jan fra Desco i USA

og er deler til US Navy Mark V hjelmen. Metallplatene på hver side av hjelmen er for å montere braketter for hodelys og TVkamera uten å måtte ha gjennomgående festeskruer i hjelmen. Resten av brystplaten og selve hjelmen er støpt i 8 millimeter polyuretan. Det var omkostningen med å lage støpeformene som tok mesteparten av erstatningspengene.

Polyuretan er sterkt og motstandsdyktig mot slag. Det isolerer mot vannet i stedet for å lede kulden slik metallet brukt i de gamle helmene gjorde. Det er støydempende både for innvendig og utvendig støy i motsetning til metall. Mange fordeler etter Jans mening. Alle metalldelen kan skiftes med vanlig verktøy som finnes på arbeidsplassen og krever ikke lodding. Jan håper hjelmen vil bringe en renessanse for hjelmdykkerutstyret. Det beste dykkerutstyret for tungt

undervannsarbeid på bunn. Vi ønsker Jan lykke til videre med hans nyutviklede hjelm.

Hyperbaric Treatment Technology

Hagelvädersgatan 5 • SE-418 34 Göteborg, Sweden • Tel +46 (0)31 54 98 00 • Fax +46 (0)31 54 98 10 • E-mail: info@htt.necton.se

SJÖHISTORISKA MUSEET

ÖPPET DAGLIGEN KL 10-17

Telefon/fax: 08/ 519 549 00, fax 08/ 519 549 49.
Informationstelefonsvare: 08- 519 549 70

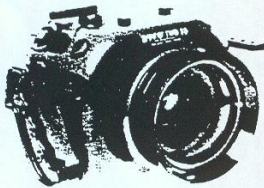
www.sshm.se/sjohistoriska

DYFO SUB 35 Kamerafodral

För alla 35 mm systemkameror.

Även många med motor, winder och sportsökare.

Alla objektiv passar. — Ett riktigt proffshus till bra pris!

DYFO® SYSTEMS

UNDERVATTENS- FOTOUTRUSTNING

Du tänker väl inte köpa blix per kilo!?

— Nej! Välj **DYFO SL 32**.

Den kompakta blixten med

de smatt fantastiska egen-

skaperna som med kraft ly-

ser ut konkurrenterna. Blix-

huvudet väger endast 340 g!

DYFO SL 32 passar alla ka-

merafodral och Nikonos. Tal

att jämföras med vad som

helst. t.o.m. priset!

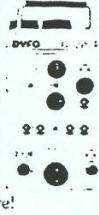

Vi har även armar och tillbehör. Hör med Din dykbutik, eller direkt med oss för broschyrer, priser m.m!

DYFO COM SUPER och DYFO MINI COM

Tva förstklassiga dyk-
telefonsystem av ab-
solut driftsäkraste typ
för en eller flera dyka-
re. Passar AGA,
Technisub m.fl.

— Manga special-
egenskaper och ser-
vicefri funktion ger
bästa totalekonomi -
säger nöjda användare!

DYFO SYSTEMS AB

Övre Åsvägen 3, 439 37 Onsala, Sverige. ☎ +46 (0)300 26357

INTERSPIRO

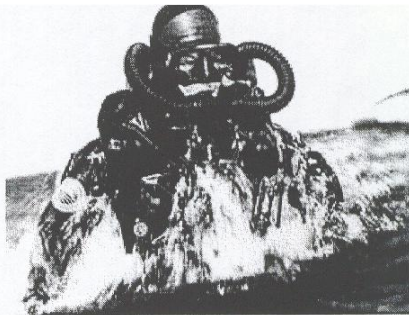
Box 10060 S-181 10 LIDINGÖ, SWEDEN

Tel: (+46) 8 636 51 00

Fax: (+46) 8 765 48 53

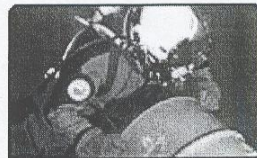
There is a Viking suit for every need

Our suits have a history going back five decades. Skillful chemists and product experts have continuously worked to improve our suit in all ways. The basic concept is the same. Why? Because it works. We have always focused on quality. Our customers appreciate that and come back. We have seen many changes during the years, new applications and new materials coming and going. Serious divers return to Viking rubber suits year after year. For them Viking is a good investment and makes diving-life simple.

Trelleborg Viking 0411-679 40

www.trelleborg.com/protective

RATTAR, SPÅKAR OCH VRED ABSOLUT FÖRBUDNA

Vår idé är enkel, du koncentrerar dig på upplevelsen så ser vi till att utrustningen fungerar - utan din inblandning.

Xstream Dive exempelvis har inte en enda ratt eller spak som du skall vrida på för att den skall fungera. Optimal funktion oavsett djup är inbyggt redan från början - varför krångla till det?

SVENSKA SPORTDYKARFÖRBUNDET

Idrottens Hus, 123 87 Farsta, tel 08-605 63 75, fax 08-605 63 72

Framtida evenemang:

Höstmöte på Gotland

Någon av helgerna 2-4 eller 9-11 september
Planering pågår. Se hemsidan www.sdhf.se för detaljer.

#

Skeppsholmsdagen, Stockholm 11 september, 2011

#

Årsmöte i Lysekil 12 maj, 2012

#

Historical diving event Åbo 1 – 2 juni 2012